

Guia d'aprenentatge
*Salut, sexualitat i relacions interpersonals en
l'adolescència*
(3 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

Semestre: 2n Curs: 4t

Grau en Treball Social

Mòdul G: Espais professionals

Matèria: Treball social en l'àmbit de la salut

Grau en Educació Social

Mòdul H: Espais professionals

Matèria: Educació social en l'àmbit de la salut

Professor: Gemma González Méndez

1.- Presentació de la matèria o assignatura

Salut, sexualitat i relacions interpersonals en l'adolescència és una assignatura optativa que amplia els coneixements adquirits a l'assignatura de Psicologia del cicle vital d'aquesta etapa de la vida. L'adolescència és un període vital en què es presenten canvis fonamentals i s'acaba d'estructurar la personalitat. Resulta difícil establir quan s'inicia i quan acaba aquesta etapa, per això tal vegada és correcte conceptualitzar l'adolescència com un temps de transició, en què s'esdevindran diferents transformacions (biològiques, emocionals, socials, intel·lectuals) que han de conduir a l'autonomia de la persona i a establir la seva identitat.

Degut a les transformacions pròpies que tenen lloc en aquesta etapa i a l'importància que tenen per als adolescents les relacions interpersonals, la dimensió afectiva de la personalitat adquireix un pes molt rellevant en aspectes com la construcció de la pròpia identitat, la intimitat, l'autoconcepte i l'autoestima.

Al llarg de l'assignatura aprofundirem en el coneixement de l'adolescència i dels factors que permeten la resolució satisfactòria d'aquest complex moment evolutiu.

2.- Competències a desenvolupar

- Competència 1: Conceptualitzar l'adolescència com a resultat de complexes interaccions de variables biològiques, psicològiques i socials.
- Competència 2: Caracteritzar els canvis psicobiològics, socials, emocionals i intel·lectuals de l'adolescència.
- Competència 3: Detectar els conflictes que apareixen en l'adolescència i desenvolupar estratègies per tal d'abordar-los.
- Competència 4: Promoure el desenvolupament i l'autonomia en persones adolescents, tot propiciant la seva participació i vinculació amb l'entorn.
- Competència 5: Desenvolupar habilitats específiques de comunicació efectiva amb els adolescents.
- Competència 6: Detectar els conflictes i desajustos que apareixen en la infància, l'adolescència i la joventut, i desenvolupar estratègies per abordar-los.

3.- Continguts

Unitat 1. L'adolescència com a etapa de canvi i transició.

- 1.1. Canvis físics, emocionals i socials. Nivell sistèmic.
- 1.2. Representacions internes de l'etapa.
- 1.3. Contextualització cultural.

Unitat 2. Desenvolupament social, intel·lectual, moral i de la personalitat durant l'adolescència.

- 2.1. Interaccions amb el medi i configuració de la persona
- 2.2. Creació d'identitat
- 2.3. Adolescència - Edat adulta

- 2.4. Creació de rols familiars
- 2.5. Patrons de comportament
- 2.6. Grups d'iguals: bandes...

Unitat 3. Violència i adolescència.

- 3.1. La violència. Tipologies i maneres.
- 3.2. Violència en relacions sentimentals i vincles afectius
- 3.3. Bullying i assetjament
- 3.4. Homofòbia i transofòbia
- 3.5. Violència cultural
- 3.6. Prevenció de la violència

Unitat 4. Sexualitat i adolescència.

- 4.1. Sexualitat i descobriment en l'adolescència.
- 4.2. Representacions de la sexualitat en els joves
- 4.3. Primeres relacions i expectatives
- 4.4. Mites i diferents tipologies de pràctiques
- 4.5. Sexualitat i violència
- 4.6. Identitat i orientació sexual: transsexualitat, intersexualitat, homosexualitat, heterosexualitat, bisexualitat.
- 4.7. Embarassos a l'etapa adolescent.
- 4.8. Pràctiques sexuals de risc.

Unitat 5. Salut i estils de vida en l'adolescència.

- 5.1. Societat, estils de vida i salut
- 5.2. Esport a l'adolescència
- 5.3. Drogues i joves
- 5.4. Addiccions comportamentals
- 5.5. MTS Malalties de transmissió sexual.
- 5.6. Anorèxia i bulímia, atracons etc.
- 5.7. Xarxes socials.

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Mostrarà capacitat d'anàlisi i d'integració de les diferents teories explicatives de l'adolescència.
- Serà capaç de valorar la importància que per a l'adolescent tenen les relacions amb els iguals i de parella.
- Mostrarà destreses per detectar i intervenir en situacions de risc en l'adolescència relacionades amb la salut.

- Demostrarà comprensió sobre el significat dels comportaments que típicament es presenten en l'adolescència.
- Identificarà i valorarà les necessitats socials, psicològiques i emocionals relacionades amb els problemes a l'adolescència i la seva repercussió en la vida dels adolescents, les seves famílies i la societat.
- Serà capaç de diferenciar entre evolucions sanes i patològiques de l'adolescència.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats dels professors:

- Exposar els principals continguts conceptuals de l'assignatura.
- Guiar en la comprensió dels continguts.
- Proposar lectures per tal d'aprofundir en alguns aspectes de la matèria.
- Facilitar material pràctic que il·lustri els continguts del programa.
- Organitzar conferències sobre algun tema del programa.
- Moderar debats a propòsit dels continguts i les competències a desenvolupar.

5.2.- Activitats dels/de les estudiants:

- Participar en les activitats proposades, tant a l'aula presencial com a la virtual.
- Llegir els materials de cada unitat abans de cada sessió presencial.
- Llegir la bibliografia recomanada.
- Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats proposades.

Treball a l'aula	25 hores	1 ECTS
Treball tutoritzat	25 hores	1 ECTS
Treball autònom	25 hores	1 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

L'estudiant (inclòs itinerari adaptat) pot optar per ser avaluat a través d'avaluació continua o bé a través d'un únic examen.

Superació de l'assignatura a través D'AVALUACIÓ CONTÍNUA:

Aquesta via, només aplicable a la convocatòria de juny, suposa la realització de diferents activitats i d'un examen. Totes aquestes activitats són obligatòries.

- Examen. Serà una prova sobre els conceptes treballats al aula. L'examen es considera aprovat a partir d'una nota de 5 (sobre 10).
- Dues activitats d'aprenentatge que poden tenir diferents formats (participació en un fòrum, resolució d'algun exercici pràctic, etc.). Poden ser de caràcter individual o grupal, en format word o pdf. És obligatòria la participació en totes les activitats plantejades i la superació de les mateixes.

Dates d'entrega:

- **P. AA 1: 22 de febrer 2018 primera activitat d'avaluació continuada**
- **P. AA 2: 26 d'abril del 2018 segona activitat d'avaluació continuada**

Superació de l'assignatura a través D'AVALUACIÓ ÚNICA:

L'avaluació única constarà de dos proves:

1) Un examen: Aquesta opció és possible tant en la convocatòria de juny com en la de juliol. Les característiques d'aquest examen són les mateixes que les descrites en el punt anterior.

2) Treball a escollir entre: 1) Redacció d'una acció educativa amb format acadèmic a partir dels continguts de l'assignatura treballant els continguts de les unitats 3, 4 o 5 de l'assignatura., o bé, 2) Un vídeo amb format documental o curt metratge educatiu treballant els continguts de les unitats 3, 4 o 5 de l'assignatura.

Data d'entrega del treball: divendres 18 de maig del 2018.

ITINERARI ADAPTAT

- Examen. Serà una prova sobre els conceptes treballats al aula. L'examen es considera aprovat a partir d'una nota de 5 (sobre 10).
- Dues activitats d'aprenentatge que poden tenir diferents formats (participació en un fòrum, resolució d'algun exercici pràctic, etc.). Poden ser de caràcter individual o
- Grupal, en format word o pdf. És obligatòria la participació en totes les activitats plantejades i la superació de les mateixes.

Dates d'entrega:

- **P. AA 1: 22 de febrer 2018 primera activitat d'avaluació continuada**
- **P. AA 2: 26 d'abril del 2018 segona activitat d'avaluació continuada**

6.2.- Criteris d'avaluació

Aplicables a l'avaluació contínua i itinerari adaptat:

1. Examen	60%	Valorarà l'assoliment dels coneixements bàsics de l'assignatura.
2. Dues activitats d'avaluació continuada proposades a l'aula	40 %	Es valorarà la implicació activa de l'estudiant en el grup classe presencial i/o virtual mitjançant la quantitat i qualitat de les seves intervencions.

Aplicables a l'avaluació única:

Examen 60% i el treball o vídeo 40%

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.- Vies de comunicació amb el docent

Horari de tutories: dimarts de 16h a 17h (amb cita prèvia)

Correu electrònic: Gemma González Méndez | ggonzalez@peretarres.url.edu

9.- Bibliografia, filmografia i recursos

Bibliografia obligatoria

Educació social: revista d'intervenció socioeducativa (2005). Núm. 29. Monogràfic Adolescències

Ros, R. (2005). Atents a l'afectivitat i a la sexualitat dels joves. Una experiència de catorze anys. *Educació social*, 31, 45-62

Filmografia

Hardwicke, C. (2013). Thirteen. EEUU. Fox Searchlight Pictures.

Asher, J. (2017) Por 13 Razones. EEUU. Netflix.

Bibliografia recomanada

Aubert, A., Melgar, P. & Valls, R. (2011). Communicative Daily Life Stories and Focus Groups: Proposals for Overcoming Gender Violence among Teenagers. *Qualitative Inquiry*, 17(3), 295-303.

Bàrbara, M. (2009, maig/agost). Qui m'ajuda a fer-me gran? L'acompanyament socioeducatiu en l'emancipació dels joves extutelats. *Educació social: revista d'intervenció socioeducativa*, 42, 60-71.

Berne, E. (1995). *Juegos en los que participamos: psicología de las relaciones humanas*. Mèxic: Diana.

Díaz-Aguado, M. J. (2009) Prevenir la violencia de género desde la escuela. *Revista Estudios de Juventud*, (Monográfico sobre Juventud y Violencia de Género), 86, 31-46. Recuperat a <http://www.injuve.es/sites/default/files/RJ86-04.pdf>

Duque, E. (2006). *Aprendiendo para el amor o aprendiendo para la violencia. Las relaciones afectivo-sexuales en las discotecas*. Barcelona: El Roure Editorial.

Gómez, A.; Munté, A.; & Sordé. T. (2014). Transforming Schools Through Minority Males' Participation: Overcoming Cultural Stereotypes and Preventing Violence. *Journal of Interpersonal Violence*.

Kimmel, D. C., & Weiner, I. B. (1998). *La adolescencia: una transición del desarrollo*. Madrid: Ariel Psicología.

Megías, E. (Ed.) (2007). *Adolescents davant l'alcohol. La mirada de pare i mares*. Col·lecció Estudis socials, num. 22. Barcelona: Fundació "La Caixa".

Miel, G. (2006). *Pares i fills a l'Espanya actual*. Col·lecció Estudis Socials, num. 19. Barcelona: Fundació "La Caixa".

Morera, C. i Català, T. (2016). *I a mi, què em passa?* València: Editorial Víncl.

Oliver, E., & Santos, T. (2014). Socialización preventiva ante el Ciberacoso. *C&SC - Communication & Social Change*, 2(1), 87-106. Recuperat a <http://www.hipatiapress.com/hpjournals/index.php/csc/article/view/1309>

Padrós, M. (2014). A transformative approach to prevent peer violence in schools: contributions from communicative research methods. *Qualitative Inquiry*, 7(20), 916-922.

Redondo, G., Pulido-Rodríguez, M., Larena, R., & de Botton, L. (2014). Not Without Them: The Inclusion of Minors' Voices on Cyber Harassment Prevention. *Qualitative Inquiry*, 7(20), 895-901.

Sánchez-Queija, I., & Delgado, B. (2010). Desarrollo social y de la personalidad en la adolescencia. Dins J. A. García Madruga i J. Delval (eds.) *Psicología del Desarrollo I*. Madrid: UNED.

Sánchez-Queija, I. & Herranz, P. (2010). La adolescencia. Etapa de cambio y adaptación. Dins J. A. García Madruga i J. Delval (eds.) *Psicología del Desarrollo I*. Madrid: UNED.

Sierra, P., i Brioso, A. (2006). Cambios biológicos y cognitivos durante la adolescencia. Dins P. Sierra i A. Brioso (ed.), *Psicología del Desarrollo*. (p. 241-266). Madrid: Sanz y Torres.

Sierra, P., & Brioso, A. (2006). El desarrollo socioafectivo del adolescente: La búsqueda de una identidad. Dins P. Sierra i A. Brioso (ed.), *Psicología del Desarrollo*. (p. 267-292). Madrid: Sanz y Torres.

Valls, R., Puigvert, L., & Duque, E. (2008). Gender Violence amongst teenagers: socialization and prevention. *Violence against Women*, 14(7), 759-785.

Yuste, M., Serrano, Mª A.; Girbés, S. & Arandia, M. (2014). Romantic love and gender violence: Clarifying misunderstandings through communicative organization of the research. *Qualitative Inquiry*, 7(20), 850-855.

Filmografía:

Binamé, Ch. (2011). *Cyberbully*. Estados Unidos: ABC Family

Husson, E. (2015). *Bang Gang*. Francia: Borsalino Productions / Film Factory / Full House

Reitman, J. (2007). *Juno*. Estados Unidos: Fox Searchlight Pictures / Mandate Pictures / Mr. Mudd

Ribeiro, D. (2014). *A primeira vista / Hoje Eu Quero Voltar Sozinho*. Brasil: Lacuna Filmes

Rueda, M. (2014). *A escondidas*. Espanya: Baleuko/ETB

Sánchez Arévalo, D (2009). *Gordos*. España: Tesela PC

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
C1. Conceptualitzar l'adolescència com a resultat de complexes interaccions de variables biològiques, psicològiques i socials.	<p>Dels professors:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Exposar i guiar en la comprensió dels continguts de l'assignatura. 2) Proposar lectures d'aprofundiment de la matèria. 3) Orientar en l'anàlisi de supòsits pràctics. <p>Dels estudiants:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Realitzar els treballs proposats. 2) Participar en els debats proposats. 3) Llegir la bibliografia recomanada. 	<p>L'estudiant:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mostrarà capacitat d'anàlisi i d'integració de les diferents teories respecte quines són les variables implicades en el desenvolupament adolescent tant des d'una perspectiva individual com social. - Mostrarà destreses per analitzar correctament un supòsit pràctic on calgui tenir en compte les diferents variables implicades en l'actuació adolescent. - Podrà valorar les necessitats socials i emocionals relacionades amb les crisis pròpies de l'adolescència i com afecten la construcció de la identitat i l'autonomia personal. 	<ul style="list-style-type: none"> - Anàlisi de les diferents teories explicatives de l'etapa de l'adolescència - Reflexionar a partir de preguntes conceptuals - Participació en els debats plantejats en les diferents unitats. - Examen: Prova sobre continguts bàsics.
C2. Caracteritzar els canvis psicobiològics, socials, emocionals i intel·lectuals de l'adolescència.	<p>Dels professors:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Facilitar material pràctic que il·lustri els continguts de l'assignatura. 2) Proposar lectures d'aprofundiment de la matèria. 3) Orientar en l'anàlisi de supòsits pràctics. <p>Dels estudiants:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Llegir la bibliografia recomanada. 2) Analitzar, individualment i en grups, supòsits pràctics. 	<p>L'estudiant:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mostrarà capacitat d'anàlisi i d'integració de les diferents teories respecte quines són les variables implicades en el desenvolupament adolescent tant des d'una perspectiva individual com social. - Tindrà coneixement dels diferents psicobiològics, socials, emocionals i intel·lectuals que esdevenen a l'adolescència. - Mostrarà destreses per analitzar 	<ul style="list-style-type: none"> - Anàlisi de supòsits pràctics - Respondre a preguntes conceptuals - Participació en els debats plantejats en les diferents unitats. - Examen: Prova sobre continguts bàsics.

		<p>correctament un supòsit pràctic on calgui tenir en compte les diferents variables implicades en l'actuació adolescent.</p> <p>- Demostrarà comprensió sobre el significat dels comportaments de l'adolescent per tal de poder dissenyar, realitzar i avaluar intervencions socials sobre individus i grups atenent a les necessitats psicosocials que apareixen en l'adolescència.</p>	
<p>C3. Detectar els conflictes que apareixen en l'adolescència i desenvolupar estratègies per tal d'abordar-los</p>	<p>Dels professors:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Organitzar conferències sobre algun tema del programa. 2) Orientar en l'anàlisi de supòsits pràctics. 3) Moderar debats a propòsit dels continguts i les competències a desenvolupar. <p>Dels estudiants:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats voluntàries proposades. 2) Analitzar, individualment i en grup, supòsits pràctics. 3) Realitzar els treballs proposats. 4) Participar en els debats proposats, tant a l'aula presencial com a la virtual. 	<p>L'estudiant:</p> <p>- Mostrarà capacitat d'anàlisi i d'integració de les diferents teories respecte quines són les variables implicades en el desenvolupament adolescent tant des d'una perspectiva individual com social.</p> <p>- Podrà valorar les necessitats socials i emocionals relacionades amb les crisis pròpies de l'adolescència i com afecten la construcció de la identitat i l'autonomia personal.</p> <p>- Demostrarà comprensió sobre el significat dels comportaments de l'adolescent per tal de poder dissenyar, realitzar i avaluar intervencions socials sobre individus i grups atenent a les necessitats psicosocials que apareixen en l'adolescència.</p>	<p>- Anàlisi de supòsits pràctics</p> <p>- Respondre a preguntes conceptuals</p> <p>- Participació en els debats plantejats en les diferents unitats.</p> <p>- Veure PAA1 pauta d'avaluació continuada 1</p> <p>- Examen: Prova sobre continguts bàsics.</p>
<p>C4. Promoure el desenvolupament i l'autonomia en persones adolescents, tot propiciant la seva participació i vinculació amb l'entorn.</p>	<p>Dels professors:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Exposar i guiar en la comprensió dels continguts de l'assignatura. 2) Facilitar material pràctic que il·lustri els continguts de l'assignatura. 	<p>L'estudiant:</p> <p>- Mostrarà capacitat d'anàlisi i d'integració de les diferents teories respecte quines són les variables implicades en el desenvolupament adolescent tant des d'una perspectiva individual com social.</p>	<p>- Preguntes de reflexió a partir de supòsits pràctics i propostes teòriques</p> <p>- Veure PAA2 pauta d'avaluació continuada 2</p> <p>- Examen: Prova sobre continguts bàsics.</p>

	<p>3) Moderar debats a propòsit dels continguts i les competències a desenvolupar.</p> <p>Dels estudiants:</p> <p>1) Realitzar els treballs proposats.</p> <p>2) Participar en els debats proposats, tant a l'aula presencial com a la virtual.</p>	<p>- Serà capaç d'identificar i intervenir en contextos on es donin situacions de risc i de vulnerabilitat en l'adolescència.</p> <p>- Podrà valorar les necessitats socials i emocionals relacionades amb les crisis pròpies de l'adolescència i com afecten la construcció de la identitat i l'autonomia personal.</p>	
<p>C5. Desenvolupar habilitats específiques de comunicació efectiva amb els adolescents.</p>	<p>Dels professors:</p> <p>1) Exposar i guiar en la comprensió dels continguts de l'assignatura.</p> <p>2) Facilitar material pràctic que il·lustri els continguts de l'assignatura</p> <p>Dels estudiants:</p> <p>1) Llegir la bibliografia recomanada.</p> <p>2) Consolidar els coneixements bàsics amb les activitats voluntàries proposades</p>	<p>L'estudiant:</p> <p>- Serà capaç d'identificar i aplicar els diferents criteris de anormalitat, així com detectar situacions de risc i de vulnerabilitat.</p> <p>- Tindrà coneixement dels diferents sistemes de classificació dels trastorns mentals així com de la principal simptomatologia clínica.</p> <p>- Mostrará destreses per analitzar correctament un supòsit pràctic.</p> <p>- Demostrarà sobre el significat dels comportaments de l'adolescent per tal de poder dissenyar, realitzar i avaluar intervencions socials sobre individus i grups atenent a les necessitats psicosocials que apareixen en l'adolescència.</p>	<p>- Anàlisi de supòsits pràctics de situacions de crisi o risc</p> <p>- Participació en els debats plantejats en les diferents unitats.</p> <p>- Examen: Prova sobre continguts bàsics.</p>